

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.3.51>

АНТИКОРУПЦІЙНА ПРОГРАМА ЯК ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ УЧАСТІ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

Пашинський А.П.,
доктор філософії,
асистент кафедри міжнародного приватного права
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
адвокат, партнер АО «ЮФ «Василь Кісіль і Партнери»
ORCID: 0000-0001-7377-200X
e-mail: tolikiir@gmail.com

Пашинський А.П. Антикорупційна програма як передумова для участі в публічних закупівлях.

У цій статті досліджено вимоги законодавства України щодо наявності та змісту антикорупційної програми в учасників окремих категорій публічних закупівель, виокремлено тенденції у правовому застосуванні цих вимог на практиці та надано рекомендації щодо усунення виявлених недоліків у законодавчому регулюванні.

У роботі встановлено, що юридичні особи-учасники публічних закупівель з вартість предмета закупівлі 20 млн грн або більше зобов'язані мати затверджену антикорупційну програму. При цьому виявлено, що між замовниками та учасниками тендерів часто виникають юридичні суперечки з приводу того, чи повинна така антикорупційна програма відповідати вимогам Типової антикорупційної програми Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК).

У статті показано, що на рівні правозастосовної практики наразі наявно дві ключові проблеми. По-перше, через неодноразове скасування наказів НАЗК про затвердження Типової антикорупційної програми і некоректне відображення інформації на офіційному веб-порталі «Законодавство України» учасникам складно з'ясувати, яка саме редакція Типової антикорупційної програми НАЗК є чинною станом на сьогодні. По-друге, дискусійним залишається питання щодо можливості відходу від положень Типової антикорупційної програми НАЗК при оформленні антикорупційної програми учасника тендеру. Автором статті продемонстровано, що положення законодавства і практика Постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, Державної аудиторської служби України та українських судів не дають однозначної відповіді на це питання. Встановлено, що протягом останніх років Колегія та суди неодноразово ухвалювали діаметрально протилежні рішення з цього питання. Автор констатує, що подібна ситуація породжує правову невизначеність для підприємств-учасників тендерів, шкодить інтересам державних замовників та перешкоджає нормальному цивільному обороту.

Підсумовуючи, у статті пропонується внести зміни до п. 10 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про публічні закупівлі», пп. 10 п. 47 Особливостей здійснення публічних закупівель (постанова Кабінету Міністрів України № 1178 від 12.10.2022) та зазначити, що антикорупційна програма учасників надпорогових публічних закупівель має складатись відповідно до чинної редакції Типової антикорупційної програми НАЗК. На додаток до цього, НАЗК рекомендується видати офіційне роз'яснення про чинність Типової антикорупційної програми в редакції від 10.12.2021 та розмістити його на веб-сайті НАЗК і порталі «Законодавство України».

Ключові слова: антикорупційна програма; Типова антикорупційна програма; Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК); антикорупційна політика; запобігання корупції; корупція; публічні закупівлі; Prozorro.

Pashynskiy A.P. An anti-corruption program as a prerequisite for participation in public procurement.

This article examines the requirements of Ukrainian legislation regarding the existence and content of anti-corruption programs for participants in certain categories of public procurement, identifies trends in the practical application of these requirements, and provides recommendations for addressing identified deficiencies in legislative regulation.

The study establishes that legal entities participating in public procurement with a contract value of UAH 20 million or more are obliged to have an approved anti-corruption program. At the same time, it is shown that legal disputes often arise between contracting authorities and tender participants as to whether such an anti-corruption program must comply with the Model Anti-Corruption Program of the National Agency on Corruption Prevention (NACP).

The article highlights two key problems in current enforcement practice. First, due to the repeated annulment of NACP orders approving the Model Anti-Corruption Program and the inaccurate display of relevant information on the official web portal “Legislation of Ukraine”, it is difficult for tender participants to determine which version of the NACP Model Anti-Corruption Program is currently in force. Second, the possibility of deviating from the provisions of the NACP Model Anti-Corruption Program when drafting a tender participant’s anti-corruption program remains contentious. The author demonstrates that the provisions of the law and the practice of the Permanent Administrative Board of the Antimonopoly Committee of Ukraine for the Review of Complaints on Violations of Public Procurement Legislation, the State Audit Service of Ukraine, and Ukrainian courts do not provide a definitive answer to this question. It is found that in recent years the Board and the courts have repeatedly adopted mutually contradicting decisions on the matter. The author concludes that such a situation creates legal uncertainty for tender participants, harms the interests of contracting authorities, and impedes normal civil turnover.

In conclusion, the article proposes amendments to paragraph 10 of clause 1 of Article 17 of the Law of Ukraine “On Public Procurement” and subparagraph 10 of paragraph 47 of the Special Features of Public Procurement (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1178 of 12 October 2022), specifying that the anti-corruption program of participants in above-threshold public procurements must be drawn up in accordance with the current version of the NACP Model Anti-Corruption Program. It is also recommended that the NACP issue an official clarification confirming the validity of the Model Anti-Corruption Program as amended on 10 December 2021 and publish it on the NACP website and on the “Legislation of Ukraine” web portal.

Key words: anti-corruption program; Model Anti-Corruption Program; National Agency on Corruption Prevention (NACP); anti-corruption policy; corruption prevention; corruption; public procurement; Prozorro.

Постановка проблеми. У 2014-2015 рр. в Україні відбулись дві масштабні реформи: у галузі антикорупційного законодавства та у сфері публічних закупівель. Так, у 2024 році було прийнято Закон України «Про запобігання корупції», який передбачав створення Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – «НАЗК»), запровадження електронного декларування та деякі інші прогресивні нововведення. Паралельно з цим у 2015 році було проголосовано революційний Закон України «Про публічні закупівлі», що запровадив обов’язкове проведення державних тендерів через електронну систему Prozorro.

Природньо, що ці нормативні акти перетинались у деяких сферах. Зокрема, згідно з новим законодавством постачальники в окремих категоріях публічних закупівель повинні були мати затверджену антикорупційну програму для допуску до торгів. Хоча з моменту запровадження цього нововведення пройшло вже 10 років, питання тлумачення і практичного застосування законодавчої вимоги про наявність антикорупційної програми залишаються контроверсійними по сьогоднішній день. Оскільки лише у минулому 2024 році через конкурентні торги Prozorro було укладено 379 тис. договорів на загальну суму 793,04 млрд грн [1], дослідження даної проблематики у правовому регулюванні та правозастосуванні є вкрай актуальним як для вітчизняної юридичної науки, так і для підтримки нормального функціонування системи публічних закупівель в цілому.

Метою статті є науково-практичний аналіз законодавчих вимог щодо наявності та змісту антикорупційної програми під час участі в окремих категоріях публічних закупівель, виявлення недоліків у відповідному правовому регулюванні та правозастосуванні, а також надання рекомендацій щодо можливих шляхів їх усунення.

Стан опрацювання проблематики. Питання юридичних вимог до антикорупційних програм та їх вплив на діяльність підприємств досліджували такі вітчизняні науковці як Голота Н.П., Петруняк Є.В., Краснянський М.В., Сметаніна Н.В. та інші. Так, Петруняк Є.В. у своїх працях вивчав вплив антикорупційних програм на корупцію в фінансовій сфері [2]. Глушенко Н.В. досліджувала антикорупційні програми юридичних осіб як складову антикорупційної політики України [3]. Голота Н.П. аналізував питання оцінки ефективності виконання антикорупційної програми після її прийняття [4]. Окрім цього, протягом останніх років в Україні також проводились деякі міжгалузеві дослідження на стику питань запобігання корупції та публічних закупівель. Мова іде про праці українських науковців Сірка В.С., Глиняного І.В., Марчука В.В., Антоненко В.М., Сервачук М.О. та інших. Наприклад, Сірко В.С. у своїх працях розкривав ключові корупційні ризики в державних закупівлях [6], а І.В. Глиняний і В.В. Марчук розглядали деякі антикорупційні обмеження у сфері публічних закупівель [7].

Разом з тим, у вітчизняній юридичній науці відсутні наукові дослідження щодо застосування вимог про наявність антикорупційної програми та її змісту під час проведення публічних закупівель. Переважна більшість наявних наукових досліджень зосереджуються на загальній характеристиці корупційних ризиків у публічних закупівлях, при цьому не адресуючи питання антикорупційних вимог для допуску до таких закупівель.

Виклад основного матеріалу. Поняття «антикорупційна програма» вперше з'явилося у законодавстві України в жовтні 2014 року після набрання чинності Законом України «Про запобігання корупції».

Закон одночасно запровадив три різні типи антикорупційних програм [7]:

державна антикорупційна програма (ст. 18-1 Закону) – загальнодержавна програма, що затверджується Кабінетом Міністрів України кожні три роки;

антикорупційна програма органу влади (ст. 19 Закону) – внутрішній документ, що має затверджуватись у ключових органах державної влади та місцевого самоврядування (в Апараті Верховної Ради України, Секретаріаті Кабінету Міністрів України, Офісі Президента, центральних органах виконавчої влади, обласних радах тощо);

антикорупційна програма юридичної особи (ст. 62 Закону) – внутрішній документ, що підлягає обов'язковому затвердженню в деяких юридичних особах. Саме про цей тип антикорупційної програми і піде мова в даному дослідженні.

Згідно з ч. 2 ст. 62 Закону України «Про запобігання корупції» антикорупційна програма юридичної особи в обов'язковому порядку має затверджуватись:

- у державних і комунальних підприємствах, господарських товариствах з державною або комунальною часткою понад 50%, де середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує 70 млн грн;

- в юридичних особах, які є учасниками процедури закупівель відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 млн грн.

Таким чином, юридичні особи, що подаються на державний тендер з вартістю закупівлі 20 млн грн і більше, повинні мати затверджену антикорупційну програму. При цьому форма власності юридичної особи, кількість працівників чи її річні фінансові показники не мають значення – сам факт участі у надпороговій публічній закупівлі зобов'язує таку компанію мати антикорупційну програму.

Варто відзначити, що аналогічна вимога до учасників великих державних тендерів міститься і у профільному законодавстві про публічні закупівлі. Так, згідно з п. 10 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про публічні закупівлі» замовник зобов'язаний відмовити учаснику в участі у процедурі закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) або робіт на суму 20 млн грн чи більше (у тому числі за лотом), якщо такий учасник-юридична особа (крім нерезидента) не має антикорупційної програми чи уповноваженого з реалізації антикорупційної програми [8]. Більше того, замовник на виконання п. 1 ч. 1 ст. 31 Закону України «Про публічні закупівлі» має відхилити тендерну пропозицію в разі виявлення, що учасник процедури закупівлі на суму 20 млн грн чи більше не має антикорупційної програми чи уповноваженого з реалізації антикорупційної програми. Такі ж самі положення продубльовані в пп. 10 п. 47 постанови Кабінету Міністрів України № 1178 від 12.10.2022, яка встановлює особливості здійснення публічних закупівель на період правового

режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування (далі – «Особливості закупівель КМУ»)) [9].

Незважаючи на цілком однозначну вимогу законодавства про наявність антикорупційної програми, на практиці між замовниками та учасниками державних тендерів періодично виникають суперечки щодо її змісту. Найчастіше конфліктні ситуації виникають у випадках, коли учасник закупівлі на суму більше 20 млн грн має затверджену антикорупційну програму – тобто, формально відповідає критеріям законодавства про публічні закупівлі – проте її текст не узгоджується із положеннями чинного антикорупційного законодавства.

Антикорупційне законодавство України наразі встановлює дві вимоги до змісту антикорупційної програми юридичної особи, що прагне стати учасником публічної закупівлі на суму понад 20 млн грн.

По-перше, у ч. 1 ст. 63 Закону України «Про запобігання корупції» закріплено перелік з 15 положень, які може містити антикорупційна програма такої юридичної особи: сфера застосування та коло осіб, на яких вона поширюється; вичерпний перелік та опис антикорупційних заходів, стандартів, процедур та порядок їх виконання (застосування); права і обов'язки працівників у зв'язку із запобіганням та протидією корупції; посадові обов'язки антикорупційного уповноваженого тощо. Втім, слід звернути увагу на формулювання, використане у цій ч. 1 ст. 63 Закону: «Антикорупційна програма ... **може** містити, зокрема, такі положення: ...». Використання слова «може» замість слова «повинна» вказує на те, що з формальної точки зору в антикорупційну програму не обов'язково включати ці 15 положень [11]. Це означає, що складена за іншим планом антикорупційна програма не буде суперечити ч. 1 ст. 63 Закону.

Друга вимога до змісту антикорупційної програми юридичної особи закріплена в п. 3 наказу НАЗК № 794/21 від 10.12.2021 «Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи». Згідно з цим пунктом наказу юридичні особи, що зазначені у ч. 2 ст. 62 Закону (тобто в т.ч. учасники публічних закупівель на суму понад 20 млн грн) приймають свої антикорупційні програми «на основі Типової антикорупційної програми юридичної особи, затвердженої пунктом 1 цього наказу» [11]. Саме ця вимога до змісту антикорупційної програми вже багато років є предметом численних юридичних суперечок між учасниками та замовниками публічних закупівель.

Для початку варто відзначити, що редакція Типової антикорупційної програми НАЗК неодноразово змінювалась. Вперше Типову антикорупційну програму було затверджено рішенням НАЗК № 76 ще у 2017 році [12]. У 2021 році на її заміну прийшла вже згадана вище Типова антикорупційна програма юридичної особи, затверджена наказом НАЗК від 10.12.2021 № 794/21. У 2024 році документ доопрацювали, після чого наказом НАЗК № 22/24 від 15.01.2024 було затверджено оновлену антикорупційну програму [13]. Разом з тим, ця оновлена антикорупційна програма діяла недовго – вже через півроку її було скасовано наказом НАЗК № 239/24 від 14.08.2024 без затвердження нової редакції на заміну [15].

Станом на сьогодні всі три вищезгадані накази НАЗК про затвердження Типових антикорупційних програм мають позначку «Втратив чинність» на офіційному веб-порталі Верховної Ради «Законодавство України». У той же час, в мережі Інтернет можна знайти текст листа НАЗК № 25-10/69711-24 від 20.09.2024 у відповідь на звернення ТОВ «Тендерне агентство «Радник» щодо чинної редакції Типової антикорупційної програми [15]. У цьому листі Національне агентство вказує, що у зв'язку з прийняттям наказу НАЗК № 239/24 від 14.08.2024 «Про скасування наказу Національного агентства від 15.01.2024 № 22/24» чинною слід вважати Типову антикорупційну програму, затверджену наказом НАЗК від 10.12.2021 № 794/21. Як зазначає НАЗК, саме цією Типовою програмою необхідно керуватись при розробці антикорупційних програм юридичних осіб.

На наше переконання, описана вище ситуація з постійною зміною Типових антикорупційних програм суперечить принципу правової визначеності. Недопустимо презюмувати, що учасники і замовники публічних закупівель самі зрозуміють, що Типова антикорупційна програма НАЗК від 2021 року є чинною з огляду на скасування наказу НАЗК від 15.01.2024 про її скасування наказом НАЗК від 14.08.2024 – особливо в умовах, коли на офіційному веб-порталі «Законодавство України» Типова антикорупційна програма від 2021 року значиться як така, що втратила чинність. Більше того, на веб-порталі «Законодавство України» і на офіційному сайті НАЗК відсутнє посилення на лист Національного агентства № 25-10/69711-24 від 20.09.2024 про чинність Типової антикорупційної програми 2021 року. У мережі Інтернет можна знайти лише текстову версію даного листа і лише на приватних сайтах, що в принципі породжує сумніви щодо факту існуван-

ня такого листа НАЗК. Також наявні питання до правової природи цього листа НАЗК – адже він є індивідуальною відповіддю на адресу одного ТОВ, а не загальносистемним роз'ясненням для необмеженого кола осіб.

Відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції» до повноважень НАЗК належить надання рекомендаційних роз'яснень, методичної та консультативної допомоги з питань застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, застосування інших положень цього Закону та прийнятих на його виконання нормативно-правових актів. На виконання цих повноважень НАЗК пропонується видати офіційне роз'яснення на адресу необмеженого кола осіб щодо чинності наказу НАЗК від 10.12.2021 № 794/21 «Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи» у зв'язку зі скасуванням наказу про його скасування. Посилання на таке роз'яснення слід розмістити на офіційному веб-сайті НАЗК, а також на веб-порталі Верховної Ради «Законодавство України». Також на веб-порталі «Законодавство України» необхідно прибрати напис про втрату чинності Типовою антикорупційною програмою НАЗК від 10.12.2021 та замінити сіре тло нечинного акта на біле тло чинного акта.

Наступним і ще більш дискусійним питанням у сфері публічних закупівель є можливість відходу від положень Типової антикорупційної програми НАЗК під час підготовки антикорупційної програми учасника тендеру з вартістю понад 20 млн грн. Наразі в юридичній спільноті існує дві діаметрально протилежні позиції щодо цього питання. Прибічники першої позиції відзначають, що згідно з п. 3 наказу НАЗК № 794/21 від 10.12.2021 «Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи» юридичні особи-учасники закупівель на суму понад 20 млн грн повинні затверджувати свої антикорупційні програми «на основі Типової антикорупційної програми». Це означає, що будь-які протиріччя між положеннями Типової антикорупційної програми НАЗК від 10.12.2021 та положеннями антикорупційної програми учасника тендеру є недопустимими. Натомість прибічники другої позиції вказують на те, що у п. 10 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про публічні закупівлі» та пп. 10 п. 47 Особливостей закупівель КМУ як актах вищої юридичної сили вимагається лише сам факт наявності антикорупційної програми без будь-яких уточнень щодо її змісту. На їхнє переконання, замовник не має права відхиляти тендерну пропозицію, якщо в учасника наявна антикорупційна програма, але її окремі положення не відповідають Типовій антикорупційній програмі НАЗК.

Дане дискусійне питання неодноразово розглядалось в рамках адміністративного оскарження закупівельних процедур у Постійно діючій адміністративній колегії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель (далі – «Колегія АМКУ»), а також під час моніторингів Державної аудиторської служби України (далі – «ДАСУ») та судових спорів. Втім, правозастосовна практика всіх цих органів наразі є неоднорідною і не надає однозначної відповіді на те, чи повинна антикорупційна програма учасника тендеру відповідати Типовій антикорупційній програмі НАЗК.

Так, у своїй первинній практиці Колегія АМКУ притримувалась позиції, що зміст антикорупційної програми учасника тендеру на суму більше 20 млн грн має повністю відповідати діючій Типовій антикорупційній програмі НАЗК. Наочним прикладом такого підходу є рішення Колегії АМКУ №5971-р/пк-пз від 22.09.2022 в закупівлі UA-2022-07-22-000453-а [16]. Згідно з фактологією один із учасників публічної закупівлі на суму 45,3 млн грн поскаржився до Колегії АМКУ через те, що антикорупційна програма другого учасника не відповідала положенням чинної Типової антикорупційної програми НАЗК. За результатами розгляду Колегія АМКУ встановила наявність підстав для відхилення тендерної пропозиції другого учасника, оскільки його антикорупційна програма дійсно не була оформлена у відповідності до Типової антикорупційної програми НАЗК від 10.12.2021. Разом з тим, цього року практика Колегії АМКУ з незрозумілих причин почала змінюватись. Зокрема, Колегія АМКУ 30.01.2025 видала рішення №1430-р/пк-пз у закупівлі UA-2024-11-19-001123-а [18], яке є діаметрально протилежним до попередньої практики Колегії. У цій справі один із учасників торгів на суму 45 млн грн вимагав скасувати рішення замовника про визначення переможця процедури закупівлі. В якості однієї з підстав для скасування рішення скажник наводив аргумент про те, що антикорупційна програма переможця торгів за своїм змістом не відповідає Типовій антикорупційній програмі НАЗК від 10.12.2021. За результатами розгляду Колегія АМКУ встановила, що тендерна документація даної закупівлі не містила окре-

мих вимог про необхідність оформлення антикорупційної програми відповідно до Типової антикорупційної програми НАЗК від 10.12.2021, а отже підстави для задоволення скарги в цій частині відсутні. Таким чином, Колегія АМКУ наразі стоїть на позиції, що антикорупційна програма учасника повинна відповідати Типовій антикорупційній програмі НАЗК лише в тому випадку, якщо цього прямо вимагає тендерна документація у конкретно взятій закупівлі.

На противагу ваганням Колегії АМКУ, позиція Державної аудиторської служби України щодо змісту антикорупційної програми протягом всіх цих років залишається практично незмінною. У своїх висновках щодо моніторингу публічних закупівель ДАСУ послідовно наполягає на тому, що антикорупційна програма учасника має відповідати Типовій програмі НАЗК. Для прикладу, у Висновку від 13.08.2021 про результати моніторингу процедури закупівлі UA-2021-04-02-003085-а ДАСУ зафіксувало порушення з огляду на те, що зміст антикорупційної програми учасника не відповідав Типовій антикорупційній програмі НАЗК [19].

На жаль, крапку в цьому спірному питанні поки що не спромоглась поставити і судова практика. З одного боку, наявна постанова Верховного Суду від 12.10.2023 у справі № 520/14107/21 [19]. У цій справі Верховний Суд став на сторону ДАСУ, що вбачала невідповідність між антикорупційною програмою учасника та Типовою антикорупційною програмою НАЗК у якості правомірної підстави для відхилення тендерної пропозиції. Після винесення цього рішення деякі суди нижчих інстанцій теж почали підтримувати цю позицію. Наприклад, у постанові Восьмого апеляційного адміністративного суду від 14.01.2025 у справі № 380/23793/23 суд вказав, що замовник мав відмовити учаснику торгів, оскільки його антикорупційна програма не відповідала Типовій антикорупційній програмі НАЗК від 10.12.2021 [20]. Разом з тим, далеко не вся судова практика узгоджується з позицією Верховного Суду 2023 року. Можливою причиною цього є те, що у наведеній постанові Верховного Суду правовий висновок щодо застосування норм права не був чітко артикульований. Як наслідок, суди першої та апеляційної інстанцій продовжують виносити рішення, що не узгоджуються з позицією Верховного Суду. Яскравим прикладом є постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 17.04.2024 у справі № 480/9939/23, в якій суд зазначив наступне: «Наявність у вказаного учасника при поданні тендерної пропозиції антикорупційної програми, яка складена не у відповідності із типовою формою, не може вважатися її відсутністю у розумінні пп. 10 п. 47 Особливостей, у зв'язку з чим виявлене відповідачем порушення вимог законодавства про публічні закупівлі у наведеній частині є необґрунтованим» [21]. Аналогічна позиція викладена в нещодавньому рішенні Одеського окружного адміністративного суду від 27.06.2025 у справі № 640/24392/21 [22], що вже набрало законної сили. Варто зауважити, що в обох цих справах антикорупційні програми учасників були затверджені у 2015-2016 рр., тобто до набрання чинності першою Типовою антикорупційною програмою НАЗК 2017 року. У мотивувальній частині рішень суди звертали увагу на те, що в законодавстві не визначено обов'язок юридичних осіб у певні строки привести свої антикорупційні програми у відповідність до Типової антикорупційної програми.

Отже, положення законодавства і правозастосовна практика не дають однозначної відповіді на питання про те, чи має антикорупційна програма учасника публічної закупівлі вартістю понад 20 млн грн відповідати чинній редакції Типової антикорупційної програми НАЗК. Подібна ситуація створює правову невизначеність для підприємств-учасників тендерів, шкодить інтересам державних замовників та перешкоджає нормальному цивільному обороту. Оскільки до формування правозастосовної практики в цій сфері одночасно залучена велика кількість органів (Колегія АМКУ, ДАСУ, НАЗК, суди), надання офіційного роз'яснення лише одним із них навряд чи зможе системно врегулювати дане питання. З огляду на це, пропонується вирішити цю проблему на законодавчому рівні шляхом викладення п. 10 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про публічні закупівлі» і пп. 10 п. 47 Особливостей закупівель КМУ в новій редакції: «Замовник приймає рішення про відмову учаснику ... в разі, якщо: 10) юридична особа, яка ж учасником процедури закупівлі (крім нерезидентів), не має антикорупційної програми, **що складена відповідно до чинної на момент подання тендерної пропозиції Типової антикорупційної програми юридичної особи, затвердженої Національним агентством з питань запобігання корупції**, чи уповноваженого з реалізації антикорупційної програми, якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) або робіт дорівнює чи перевищує 20 млн. гривень (у тому числі за лотом)».

На наше переконання, антикорупційна програма учасників великих державних тендерів має встановлювати не менші стандарти, ніж Типова антикорупційна програма НАЗК. Неприпусти-

мою є ситуація, коли учасник подає на тендер вартістю більше 20 млн грн довільно складений текст антикорупційної програми, який не містить реально працюючих механізмів виявлення та протидії корупції. Хоча діюча редакція Типової антикорупційної програми НАЗК від 10.12.2021 не позбавлена недоліків, вона все ж встановлює мінімально необхідні механізми запобігання корупційних правопорушень. Саме тому вкрай важливо, щоб антикорупційні програми учасників публічних закупівель на суму більше 20 млн грн відповідали принаймні тим базовим стандартам, що запроваджені у Типовій антикорупційній програмі НАЗК.

Висновки. Підсумовуючи, законодавство України зобов'язує юридичних осіб-учасників процедур публічних закупівель вартістю 20 млн грн чи більше мати затверджену антикорупційну програму. Разом з тим, на практиці часто виникають юридичні спори щодо того, чи має така антикорупційна програма відповідати Типовій антикорупційній програмі НАЗК. На жаль, положення законодавства і правозастосовна практика Колегії АМКУ, ДАСУ та українських судів не дають однозначної відповіді на це питання. Окрім цього, через неодноразовий перегляд профільних наказів НАЗК в цій сфері учасникам тендерів в принципі буває складно з'ясувати, яка саме редакція Типової антикорупційної програми НАЗК є чинною на момент подання тендерної пропозиції. Все це породжує правову невизначеність для підприємств-учасників тендерів, шкодить інтересам державних замовників і перешкоджає нормальному цивільному обороту. У зв'язку з цим, пропонується внести зміни до п. 10 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про публічні закупівлі», пп. 10 п. 47 Особливостей закупівель КМУ та зазначити, що антикорупційна програма учасників надпорогових публічних закупівель має складатись відповідно до чинної редакції Типової антикорупційної програми НАЗК. На додаток до цього, Національному агентству рекомендується видати офіційне роз'яснення про чинність Типової антикорупційної програми в редакції від 10.12.2021 та розмістити його на веб-сайті НАЗК і порталі «Законодавство України».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Prozorro підбило підсумки публічних закупівель у 2024 році. Радник у сфері публічних закупівель. URL: <https://radnuk.com.ua/novyny/prozorro-pidbylo-pidsumky-publichnykh-zakupivel-u-2024-rotsi> (дата звернення: 14.08.2025).
2. Петруняк Є. Антикорупційна програма як основа протидії корупції у фінансовій сфері. *Академічні візії*. 2023. № 26/2023. С. 1–8.
3. Глушенко Н. Антикорупційна політика України: виклики та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного Університету*. Серія: Право. 2025. Т. 2, № 88 (2025). С. 349–354.
4. Голота Н. Оцінка результатів та перегляд антикорупційної програми як основа ефективності антикорупційної політики. Міжнародні наукові дослідження: інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку: Матеріали IV Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 28–29 квіт. 2023 р. Київ – Запоріжжя, 2023. С. 107–109.
5. Сірко В. Корупційні ризики в публічних закупівлях: аналіз корупційних ризиків та методів їх мінімізації, включаючи законодавчі та організаційні заходи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 9/2024. С. 260–262.
6. Глиняний І., Марчук В. Антикорупційна діяльність в сфері публічних закупівель. *Juris Europensis Scientia*. 2024. № 3/2024. С. 71–75.
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII: станом на 17 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 14.08.2025).
8. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII: станом на 23 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 14.08.2025).
9. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування : Постанова Каб. Міністрів України від 12.10.2022 № 1178: станом на 18 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-p#Text> (дата звернення: 14.08.2025).
10. Пашинський А.П. Навіщо бізнесу антикорупційна програма. NV.Бізнес. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/dlya-kogo-obov-yazkova-antikorupciyna-programa-navishcho-vona-biznesu-novini-ukrajini-50185064.html> (дата звернення: 14.08.2025).

11. Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи: Наказ Нац. агентства з питань запобігання корупції від 10.12.2021 № 794/21: станом на 21 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1702-21#Text> (дата звернення: 14.08.2025).
12. Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи: Рішення Нац. агентства з питань запобігання корупції від 02.03.2017 № 75: станом на 18 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-17#Text> (дата звернення: 14.08.2025).
13. Про внесення змін до наказу Національного агентства з питань запобігання корупції від 28 грудня 2021 року № 830/21: Наказ Нац. агентства з питань запобігання корупції від 15.01.2024 № 22/24: станом на 9 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0099-24#Text> (дата звернення: 14.08.2025).
14. Про скасування наказу Національного агентства з питань запобігання корупції від 15 січня 2024 року № 22/24: Наказ Нац. агентства з питань запобігання корупції від 14.08.2024 № 239/24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-24#Text> (дата звернення: 14.08.2025).
15. Лист НАЗК щодо чинної редакції Типової антикорупційної програми юридичної особи. Радник у сфері публічних закупівель. URL: <https://radnuk.com.ua/pravova-baza/lyst-nazk-shchodo-chynnoi-redaktsii-typovoi-antykoriupciynoi-prohramy-iurydychnoi-osoby> (дата звернення: 14.08.2025).
16. Рішення Колегії АМКУ № 5971-р/пк-пз від 22.09.2022 в закупівлі UA-2022-07-22-000453-a. Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/uk/tender/UA-2022-07-22-000453-a/complaints> (дата звернення: 14.08.2025).
17. Рішення Колегії АМКУ № 1430-р/пк-пз від 30.01.2025 в закупівлі UA-2024-11-19-001123-a. Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/uk/tender/UA-2024-11-19-001123-a/complaints> (дата звернення: 14.08.2025).
18. Висновок ДАСУ від 13.08.2021 про результати моніторингу процедури закупівлі UA-2021-04-02-003085-a. Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/uk/pdf/conclusion?url=https%253A%252F%252Faudit-api.prozorro.gov.ua%252Fapi%252F2.5%252Fmonitorings%252F39c197b03b2d4b53a576bf6dcc305c30> (дата звернення: 14.08.2025).
19. Постанова Верховного Суду від 12.10.2023 у справі №520/14107/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/114137749> (дата звернення: 14.08.2025).
20. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 14.01.2025 у справі № 380/23793/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/124396899> (дата звернення: 14.08.2025).
21. Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 17.04.2024 у справі № 480/9939/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/118631923> (дата звернення: 14.08.2025).
22. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 27.06.2025 у справі № 640/24392/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/128471357> (дата звернення: 14.08.2025).